

Ἄλλ' ὁ εὐγενὴς οὗτος τοῦ Φωτίου ἀγών (864) ἐσανδάλισσε σφόδρα τὴν ὄσφρησιν τοῦ γέροντος Πάππα Νικολάου. Ὁ Πάππας Νικόλαος ὠραῖον ἐπιθόρπιον ἐθεώρησε τὸν βουλγαρικὸν λαόν, ὅστις κατ' αὐτὸν ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃτε εἰς τὸν τῆς Ῥώμης καὶ οὐχί εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον. Σμῆνος ὄθεν προσηλυτιστῶν, «ὡς περ ἄγριος μονιὸς» ὡς λέγει αὐτὸς ὁ Φώτιος, ἐχύθη καθ' ἅπασαν τὴν Βουλγαρίαν, προσπαθοῦν ὅπως πλασηλυτίσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐκκλησίαν. Καὶ τότε δὲ, καθὼς καὶ πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν συνέβη, αὐτόκλητοι πρέσβεις παρουσιαζόμενοι τῷ Ἁγίῳ Πατρὶ, ἀνδρείως οὐδεμίαν ἀρχὴν, ἀλλ' οὐδὲ καὶν θρησκείαν ἔχοντες, ἔφερον αὐτῷ τὴν ἀποσκήρτησιν λαοῦ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης, παρ' ἧς τὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν πίστιν ἔλαβον.

Ἄλλ' ἡ Ῥώμη ἠπατάτο ἀπάντην φοικτὴν, καθότι οἱ ὀλίγοι νεοσύλληκτοι στρατιῶται δὲν ἦσαν εἰλικρινεῖς καὶ τίμιοι, ἀλλὰ λειποτάκται τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατριδος των.

Ὁ Πάππας Νικόλαος ἀφορίζων καὶ καθαιρῶν ἤρξατο νὰ ἀναμνησθῆται εἰς τὰ τῆς Βουλγαρίας. Δύο ἔτι μετὰ τὰ γενόμενα, τῷ 866, γράφει καὶ δευτέραν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα καὶ τὸν Βάσιλιν (ἀγνοῶν τὴν δολοφονίαν αὐτοῦ) ἐπιστολὴν καθὼς καὶ εἰς ἅπαντα τὸν κληρὸν τῆς Ἀνατολῆς, ἀνανεοῖ τὰς κατὰ τοῦ Φωτίου ἐπιτιμήσεις αὐτοῦ, καὶ ἀξιοῖ ὅτι ἡ Βουλγαρία ὀφείλει νὰ τεθῆ εἰς τὴν ἄμεσον τῆς Ῥώμης διοίκησιν. Τότε λοιπὸν, ἀλλὰ τότε καὶ μόνον, ἐξαντληθείσης τῆς ὑπομονῆς αὐτοῦ, ἀνέλαθεν ὁ Φώτιος τὴν θέσιν τὴν ἀνήκουσσαν αὐτῷ καὶ ὑπαγορευομένην ὑπὸ τῶν συνοδικῶν Κανόνων, συγκαλεῖ λοιπὸν τοπικὴν Σύνοδον πρὸς ἄμεσον κατὰ τὴν ἐκ τῆς Ῥώμης διαδοχικῶς ἐπιτιμωμένην. Γράφει δὲ τὰς θαυμαστὰς καὶ λαμπρὰς αὐτοῦ ἐγκυκλίους πρὸς τοὺς ἀρχιερατικούς τῆς Ἀνατολῆς θρόνους, δι' ὧν συνάμα προσεκάλει αὐτοὺς εἰς οἰκουμένην Σύνοδον. Πράγματι δὲ τῷ 867 συνέρξατο ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ ἡ Σύνοδος, καὶ ἦν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς τὰ ἴσα ἀποδίδουσα τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Δύσεως, καθαιρεῖ, ἀναθεματίζει καὶ ἀφορίζει τὸν Πάππαν Νικόλαον.